

Mjesečni ekonomski pregled

SIJEČANJ -
VELJAČA
2020

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
URED VODEĆEG EKONOMISTE

MJESEČNI EKONOMSKI PREGLED
SIJEČANJ - VELJAČA 2020.

KAZALO

UVODNI SAŽETAK	4
G01: Stopa nezaposlenosti u odabranim zemljama	5
G02: Broj nezaposlenih osoba u veljači	5
G03: Cijene nafte i željezne rude na svjetskom tržištu	5
G04: Uvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta	6
G05: Izvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta	6
G06: Godišnje promjene industrijske proizvodnje prema područjima	6
G07: Godišnja promjena prosječnih potrošačkih cijena za prva dva mjeseca	7
G08: Godišnje promjene u deviznom tečaju,siječanj 2020.	7
G09: Devizne rezerve CBBiH	7
G10: Monetarna multiplikacija	8
G11: Stanje na računu rezervi kod CBBiH	8
G12: Depoziti, godišnje stope rasta	8
G13: Krediti u bh. bankarskom sektoru	9
G14: Mjesečne promjene neizravnih poreza	9
G15: Godišnja stopa rasta trošarina	9
G16: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka, godišnje promjene	10
G17: Emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa Republike Srpske	10
G18: Javni dug sektora generalne vlade BiH i zemalja u regiji	10
STATISTIČKI DODATAK	11

Uredništvo:

- dr. Belma Čolaković
- Elma Hasanović

UVODNI SAŽETAK

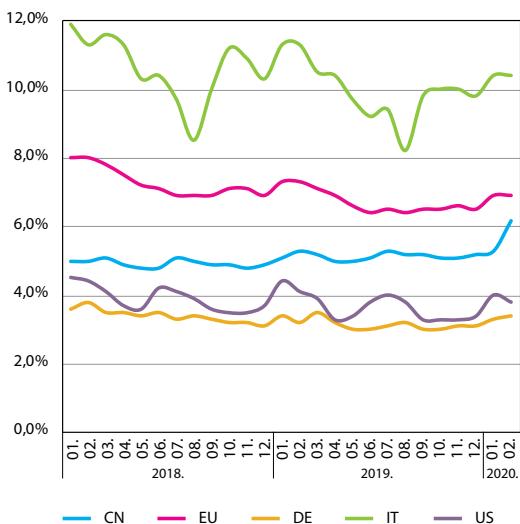
Zabilježen je rast nezaposlenosti u svijetu kao rezultat pandemije COVID-19 čije je prve gospodarske posljedice osjetila Kina (G01). Iako se broj nezaposlenih osoba smanjio, zbog mnogih djelatnosti koje su pogodjene pandemijom COVID-19, očekuje se rast nezaposlenosti i u BiH (G02). Cijene nafte i željezne rude su zabilježile pad na svjetskom tržištu uslijed globalnog usporavanja ekonomija svijeta (G03). Uvoz je smanjen, najviše uslijed smanjenja uvoza proizvoda mineralnog podrijetla, dok je s druge strane zabilježen i pad izvoza, prvenstveno izvoza baznih metala (G04 i G05). Pad industrijske proizvodnje u BiH je rezultat prestanka rada pojedinih strateških poduzeća, ali i slabije strane potražnje, koja je uslovljena širenjem pandemije COVID-19. Prerađivačka industrija je zabilježila najznačajniji pad (G06). Blagom rastu cijena najviše je doprinio rast cijena hrane i pića (G07). Nominalni tečaj KM u siječnju je deprecirao prema većini valuta glavnih trgovinskih partnera BiH (G08).

Devizne rezerve su zabilježile neznatan pad u odnosu na kraj godine kao rezultat promjene u visini strane pasive banaka što je uobičajeno za početak godine (G09). Zabilježeno je tek blago ubrzavanje multiplikacije novca zbog relativno nepromijenjenih trendova u komponentama novčane mase (G10). Osnovica za obračun obvezne rezerve stagnira od kraja 2019. godine, a višak iznad obvezne rezerve je smanjen (G11). U bankarskom sektoru je s jedne strane zabilježen rast ukupnih depozita, dok je s druge strane zabilježen značajan pad kreditne aktivnosti (G12 i G13).

Naplata prihoda od neizravnih poreza u prva dva mjeseca je stabilna, ali se očekuje značajniji pad prihoda u narednom razdoblju uslijed negativnih posljedica pandemije COVID-19 (G14 i G15). Generalna vlada BiH je zabilježila značajan rast obveza po osnovi emitiranja vrijednosnih papira na godišnjoj razini (G16). Vlada Republike Srpske je izvršila dvije emisije vrijednosnih papira, dok vlada Federacije BiH nije imala emisiju na tržištu kapitala u prva dva mjeseca tekuće godine (G17). Javna zaduženost sektora generalne vlade BiH je umjerena (G18).

NAPOMENA: ZBOG IZVANREDNIH UVJETA RADA USLJED PANDEMIJE, OVAJ MJESEČNI EKONOMSKI PREGLED NE SADRŽI STATISTIČKE TABLICE. MOLIMO VAS DA PODATKE PREUZIMATE IZRAVNO SA WEB STRANICE CBBiH. HVALA.

G01: Stopa nezaposlenosti u odabranim zemljama

Izvor: Eurostat, National Bureau of Statistics of China

U posljednjim godinama je primjetan silazan trend stope nezaposlenosti u većini zemalja, kao rezultat rasta ekonomske aktivnosti. Slijedom snažnog utjecaja pandemije COVID-19 koja je usporila ili zaustavila globalni protok roba i usluga, očekuje se rast nezaposlenosti u narednim mjesecima, što je evidentno na kraju veljače u Kini, koja je prvotno izvorište epidemije.

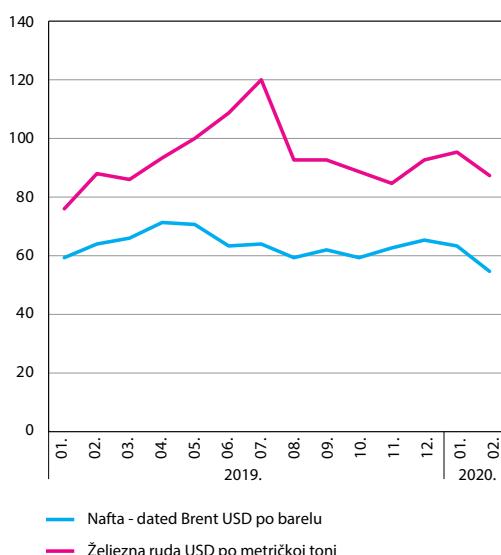
G02: Broj nezaposlenih osoba u veljači

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH

Nakon što je u prethodnoj godini zabilježen najmanji broj nezaposlenih osoba u posljednjem desetljeću, u prva dva mjeseca tekuće godine nastavljen je pad broja nezaposlenih osoba na godišnjoj razini. Ipak, slijedom snažnog utjecaja pandemije koronavirusa koja je uzrokovala prestanak rada brojnih djelatnosti, u narednim mjesecima se očekuje prekid ovog pozitivnog trenda.

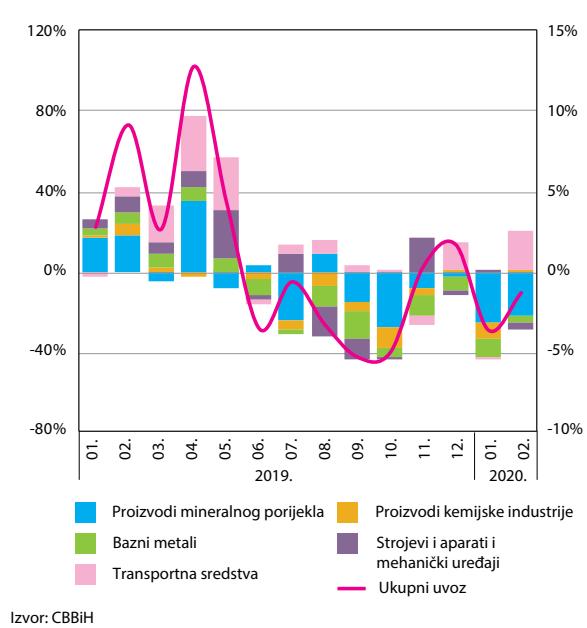
G03: Cijene nafte i željezne rude na svjetskom tržištu

Izvor: www.indexmundi.com

Cijena nafte na svjetskom tržištu od početka godine je u padu, odnosno od sredine 2019. godine, kada je i došlo do globalnog ekonomskog usporavanja, te trgovinskih barijera. U veljači je cijena nafte iznosila 55 USD po barelu što predstavlja mjesečni pad od 13,5%, dok je na godišnjoj razini cijena nafte niža za 14,2%. Usporavanje svjetskih ekonomija uzrokovalo je i smanjenje cijena željezne rude, cijena po metričkoj toni iznosila 87,6 USD u veljači, što predstavlja smanjenje od 8,4% na mjesečnoj razini.

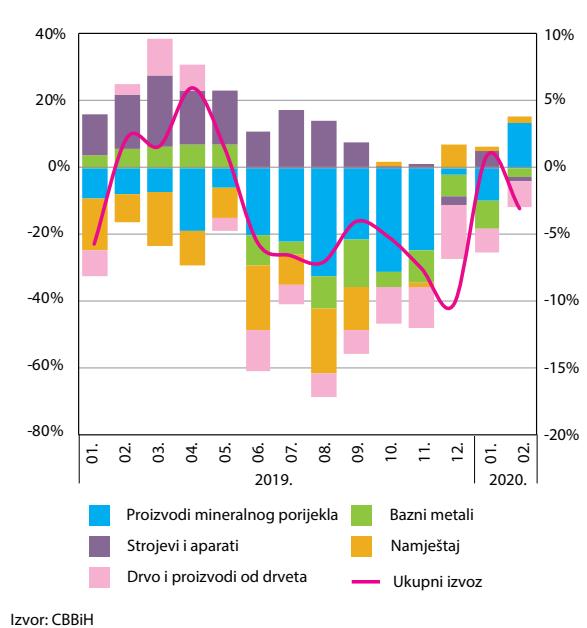
G04: Uvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

U prva dva mjeseca 2020. godine uvoz je smanjen za 2,3% na godišnjoj razini. Najznačajnije smanjenje je registrirano kod uvoza proizvoda mineralnog podrijetla 22,8%, s tim da je došlo i do smanjenja cijene nafte na svjetskom tržištu, ali i do smanjenja uvezene količine. Uvoz baznih metala se smanjio, ali ne tako drastično kao što je to slučaj kod izvoza, te je smanjenje za prva dva mjeseca iznosilo 5,5%. Jedino još uvoz vozila bilježi pozitivne i visoke stope rasta. Tako je uvoz vozila za prva dva mjeseca 2020. godine na godišnjoj razini povećan za 10,9%.

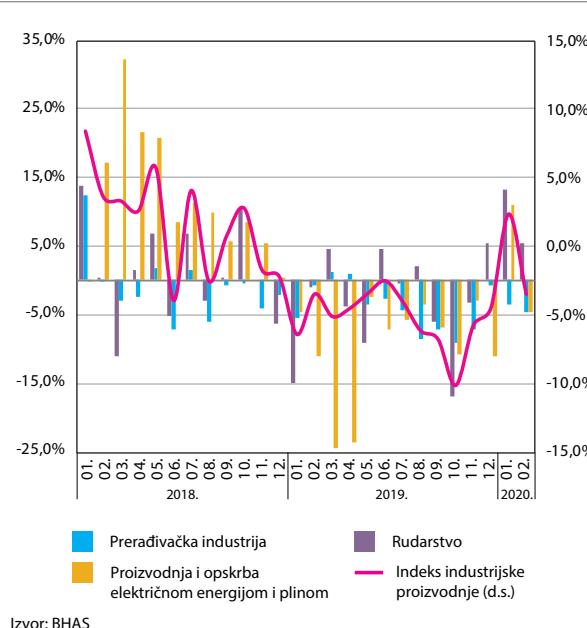
G05: Izvoz prema glavnim grupama proizvoda, godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

Za prva dva mjeseca 2020. godine, izvoz je smanjen za 1,2% na godišnjoj razini. Stopa smanjenja izvoza u veljači iznosi 3,0% na mjesecnoj razini. Izvoz proizvoda mineralnog podrijetla je za prva dva mjeseca ostvario pozitivnu stopu rasta od 1,2% na godišnjoj razini, s tim da su mjesecne oscilacije jako izražene. U siječnju je zabilježen pad izvoza ove grupe od 9,6%, dok je u veljači registriran rast od 13,2%. Od početka godine najznačajnije smanjenje izvoza bilježe bazni metali 16,9% za prva dva mjeseca, u prvom redu zbog gašenja Aluminija, dok se i izvoz proizvoda od željeza i čelika smanjio za 4,1%, zbog smanjenja tražnje. Izvoz drveta i proizvoda od drveta je smanjen za 7,2%. Jedino je izvoz strojeva i aparata i električnih uređaja za prva dva mjeseca ostvario pozitivnu, ali dosta nisku godišnju stopu rasta (1,7%).

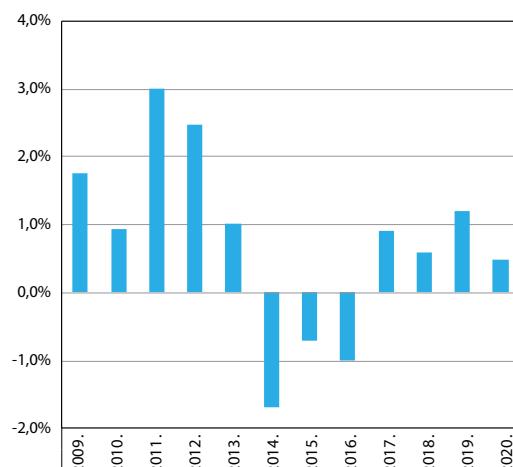
G06: Godišnje promjene industrijske proizvodnje prema područjima

Izvor: BHAS

Značajan pad industrijske proizvodnje koji je zabilježen tijekom cijele prethodne godine je kratko prekinut u siječnju, nakon čega je u veljači opet zabilježen pad proizvodnje na godišnjoj razini. Pad proizvodnje je rezultat prestanaka rada pojedinih strateških poduzeća, te slabije inozemne potražnje, slijedom sve većeg utjecaja pandemije virusa corona. Promatrajući razdoblje od prva dva mjeseca, u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, bilježi se pad industrijske proizvodnje od 0,7%. Djelatnosti proizvodnje i distribucije električne energije i plina, te rudarstvo bilježe rast proizvodnje, dok snažan pad prerađivačke industrije ima najznačajniji doprinos smanjenju industrijske proizvodnje.

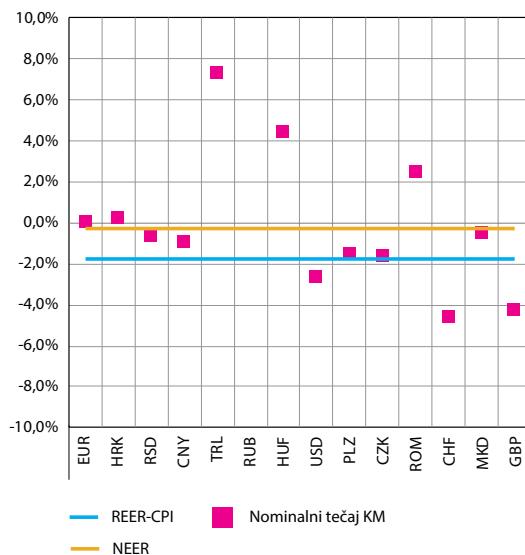
G07: Godišnja promjena prosječnih potrošačkih cijena za prva dva mjeseca

Izvor: BHAS

Promatrano na godišnjoj osnovi razdoblje od prva dva mjeseca, blagi rast opće razine cijena najvećim dijelom je determiniran doprinosom rasta cijena hrane i piće (0,4 p.b), te alkoholnih pića i duhana (0,3 p.b). Istodobno, cijene odjeće i obuće bilježe negativan doprinos rastu opće razine cijene (-0,4 p.b), uz zabilježen godišnji pad cijena od 9,1%.

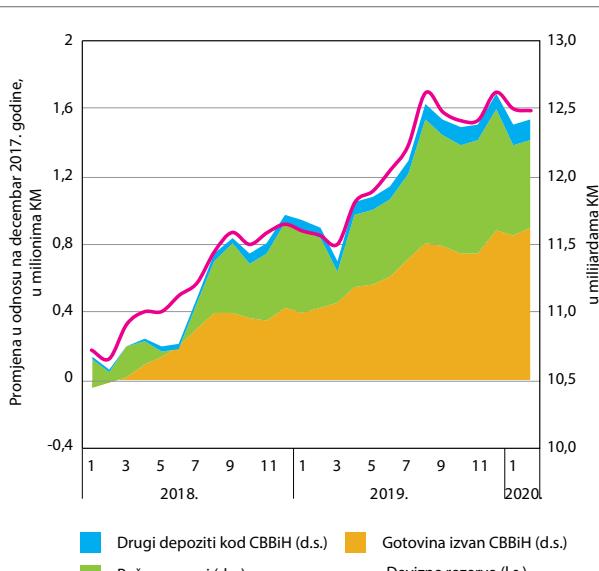
G08: Godišnje promjene u deviznom tečaju, siječanj 2020.

Izvor: CBBiH

Nominalni tečaj KM u siječnju 2020. godine je deprecirao prema većini valuta naših glavnih trgovinskih partnera. Najizraženija deprecijacija KM na godišnjoj razini je zabilježena prema ruskoj rublji 10,2%, britanskoj funti 4,2% i američkom dolaru za 2,7%. Tako nominalni efektivni tečaj NEER ukazuju na deprecijaciju KM prema valutama glavnih trgovinskih partnera 0,2% u posljednjih godinu dana, gdje su valute poređane prema značaju zemlje u trgovinskoj razmjeni. Deprecijacija NEER je uzrokovana nominalnom deprecijacijom KM prema valutama zemalja u razvoju, a kao posljedica kretanja EUR (naše sidrene valute) prema američkom dolaru. Realni efektivni tečaj KM (REER) na godišnjoj razini pokazuje značajniju deprecijaciju od 1,8%, što ukazuje na nižu inflaciju u našoj zemlji od onih u zemljama našim trgovinskim partnerima.

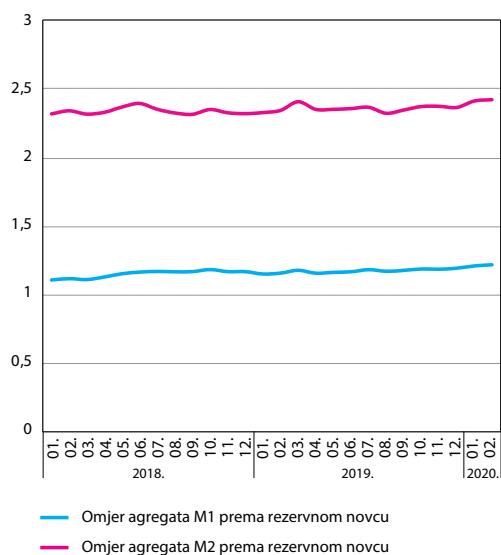
G09: Devizne rezerve CBBiH

Izvor: CBBiH

Devizne rezerve su zabilježile blago smanjenje (135.2 milijuna KM, ili 1.07%) u prva dva mjeseca, u odnosu na kraj 2019. godine. To nije neuobičajeno za početak godine, prvenstveno uslijed promjena u visini strane pasive banaka. Među komponentama rezervnog novca, gotovina izvan CBBiH ima sve značajniji utjecaj na promjene u razini deviznih rezervi. Pri tome, bitno je napomenuti da je količina KM izvan komercijalnih banaka gotovo nepromijenjena od polovice 2019. godine, ali je povećana količina KM u trezorima banaka.

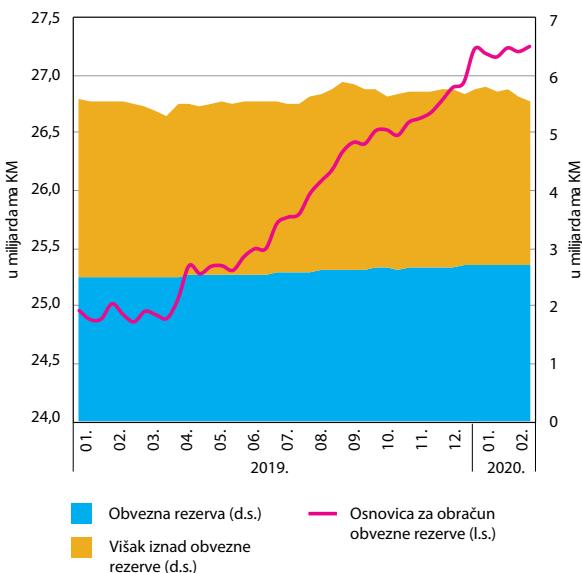
G10: Monetarna multiplikacija

Izvor: CBBiH

Zbog relativno nepromijenjenih trendova u komponentama novčane mase, bilježi se tek blago ubrzavanje multiplikacije novca u prva dva mjeseca 2020. godine. Bez značajnije ročne transformacije depozita domaćih sektora, što je prvenstveno uslovljeno visinom kamatnih stopa na depozite domaćim sektorima, kao i snažnije kreditne aktivnosti, ne može se očekivati ni značajniji rast multiplikatora novca.

G11: Stanje na računu rezervi kod CBBiH

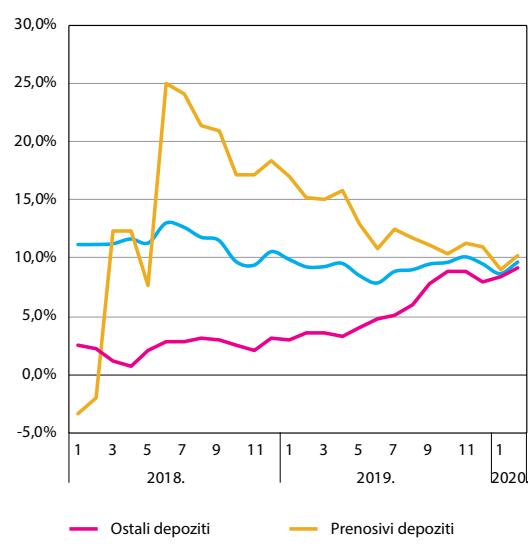
Izvor: CBBiH

Osnovica za obračun obvezne rezerve stagnira od kraja 2019. godine. Ne može se govoriti o promjeni trenda, jer se u prvim mjesecima godine, obično, privremeno smanjuje strana pasiva banaka.

Sa druge strane, višak iznad obvezne rezerve je smanjen u prva dva mjeseca 2020. godine (150.4 milijuna KM, ili 5,05%). Nema naznaka da se radi o jačanju preferencija ka stranoj aktivi, ili držanju gotovine, bilo od strane banaka, ili stanovništva. Pomenuto upućuje na zaključak da je smanjenje viška iznad obvezne rezerve posljedica regulatornih promjena u pogledu rezerviranja za kreditne gubitke.

Implicitna stopa obvezne rezerve je, u posljednjem obračunskom razdoblju u veljači, iznosila 20,4%. Stopa obvezne rezerve je bila nepromijenjena na 10%.

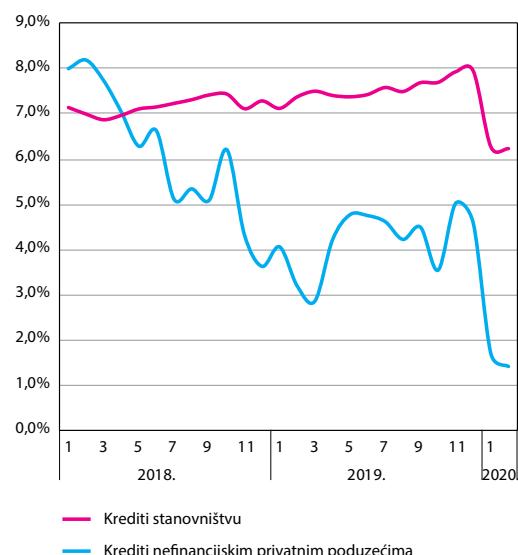
G12: Depoziti, godišnje stope rasta

Izvor: CBBiH

U veljači je nastavljen rast ukupnih depozita po visokim stopama. Zabilježena je stopa rasta od 9,67% na godišnjoj razini, uz, do sada, najvišu vrijednost ukupnih depozita (23,96 milijardi KM koncem veljače). Depoziti u domaćoj valuti rastu brže od depozita u stranoj valuti i na mjesecnoj i na godišnjoj razini. Unutar obe grupe depozita nastavljen je trend rasta oričenih depozita.

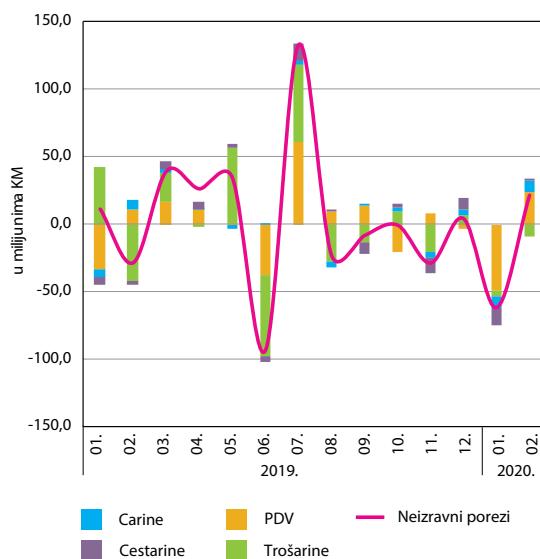
G13: Krediti u bh. bankarskom sektoru

Izvor: CBBiH

U izvještajnom razdoblju je zabilježen značajan pad kreditne aktivnosti. Razlika između stope kreditnog rasta gospodarstvu i stanovništvu je dodatno povećana. Kao posljedica različite dinamike kreditnog rasta promijenjena je struktura kreditnog portfelja. Krediti gospodarstvu su u razdoblju 2/2019-2/2020. smanjili svoj udjel u ukupnim kreditima za 1,36 p.b., a krediti stanovništvu se povećali za 0,73 p.b. tako da je njihov udjel u ukupnim kreditima 48,35% koncem veljače 2020. godine.

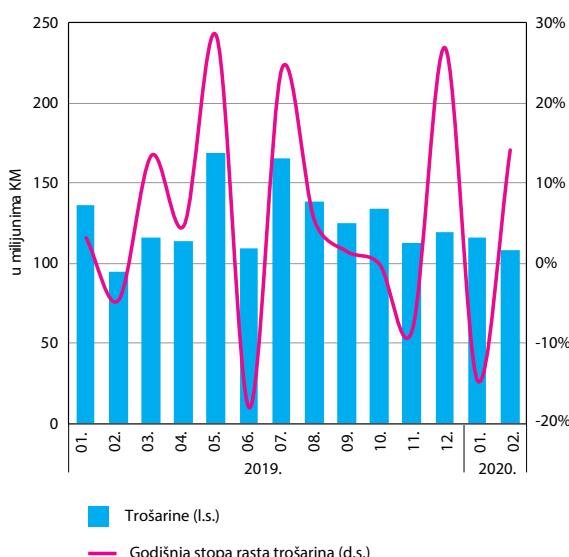
G14: Mjesečne promjene neizravnih poreza

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje

U prva dva mjeseca 2020. godine nastavljen je rast prihoda od neizravnih poreza, koji su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine zabilježili kumulativni rast od 45,3 milijuna KM (4,5%). Najveći doprinos rastu prihoda je od PDV-a koji je nakon uobičajenog siječanjskog pada na mjesечноj razini, u veljači zabilježio mjesecni rast. Iako su prihodi od carina izgubili dosta na značaju, koji su ranije imali za financiranje proračuna, oni su i dalje bitni za fiskalnu konsolidaciju svih razina vlada u BiH. Njihovo značajno smanjenje može dovesti do proračunskih problema. Carine se naplaćuju na uvoz roba iz trećih zemalja, prvenstveno iz Kine. Preliminarni podaci neizravnih poreza za ožujak ukazuju dalji rast prihoda od neizravnih poreza, koji će zasigurno u razdoblju koje dolazi pretrpjeti poremećaje uslijed globalne pandemije COVID-19.

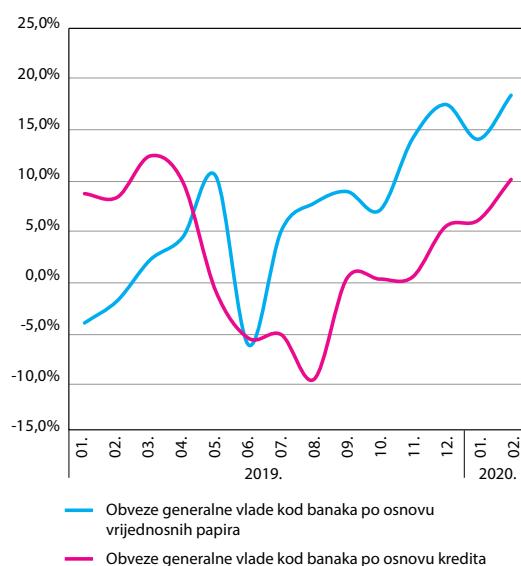
G15: Godišnja stopa rasta trošarina

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje

U prva dva mjeseca tekuće godine zabilježena je nešto bolja naplata prihoda od trošarina u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U navedenom razdoblju prikupljeno je 230,7 milijuna KM po osnovi trošarina, što predstavlja rast od 6,6 milijuna KM. Zbog restriktivnih mjera koje su na snazi zbog pandemije COVID-19, a koje za posljedicu već imaju manju potražnju i potrošnju nafte i drugih trošarinskih proizvoda u narednom razdoblju se zasigurno može očekivati negativan utjecaj na naplatu prihoda po ovoj osnovi.

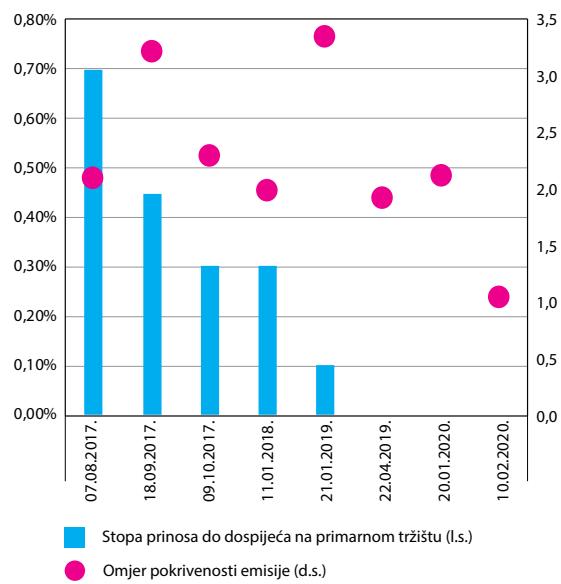
G16: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka, godišnje promjene

Izvor: CBBiH

U veljači je zabilježen značajan rast obveza po osnovi vrijednosnih papira generalne vlade na godišnjoj razini (335,7 milijuna KM), dok je za isto razdoblje rast kredita generalne vlade bio neznatan. Na kraju veljače ukupna zaduženost sektora generalne vlade po navedene dvije osnove je iznosila 2,62 milijardi KM, što predstavlja godišnji rast obveza od 14,7%. Izloženost bankarskog sektora prema sektoru generalne vlade koncem veljače je bila oko 8,0% ukupne aktive bankarskog sektora. U narednom razdoblju ta izloženost će zasigurno biti veća, s obzirom da će vlade morati zaduživanjem nadomjestiti nedostajuće prihode u proračunima koji će biti smanjeni uslijed posljedica pandemije COVID-19.

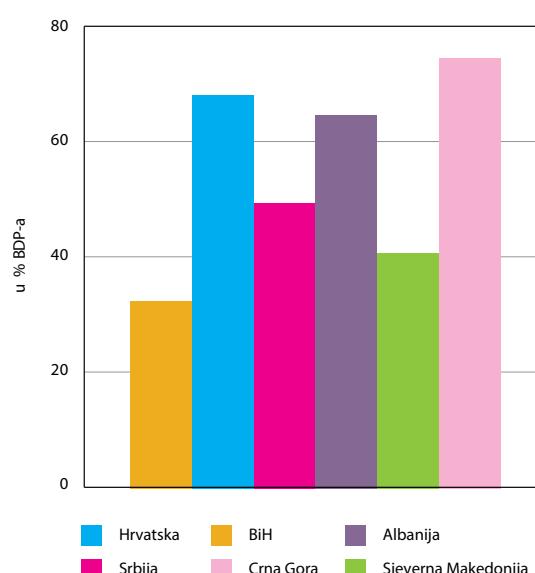
G17: Emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa Republike Srpske

Izvor: BLSE

U prva dva mjeseca Federacija nije vršila emisije na Sarajevskoj berzi, dok je Republika Srpska izvršila dvije emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa. Obje emisije su bile uspješne, a ukupni iznos emisija je bio 66 milijuna KM. Iako su emisije iz siječnja i veljače izvršene po kamatnoj stopi od 0%, tražnja za kratkoročnim javnim dugom Republike Srpske je bila bitno različita. Značajno smanjenje tražnje za javnim dugom ispoljeno tijekom emisije iz veljače je zadnji put zabilježeno prije tri godine i moglo bi se dovesti u vezu sa promjenom poslovne politike banaka u vezi sa stupnjem izloženosti prema sektoru generalne vlade, ali i sa visinom javnog duga Republike Srpske.

G18: Javni dug sektora generalne vlade BiH i zemalja u regionu

Izvor: MMF

BiH spada u umjereni zadužene zemlje. Javni dug sektora generalne vlade BiH u odnosu na zemlje u regiji je najniži i iznosi 32,5% izraženo u postocima BDP-a. U tom smislu, određeni kapaciteti za novim zaduživanjem postoje. Na razini države očekuje se realizacija novih zaduženja, čija bi sredstva bila usmjerena na ublažavanje posljedica po proračune BiH, koje će proizaći kao rezultat globalne pandemije COVID-19.

IZDAVAČ

Centralna banka Bosne i Hercegovine
Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Tel. + 387 33 278 100, 663 630
Fax +387 33 278 188
www.cbbh.ba
e-mail: contact@cbbh.ba

Publiciranje i umnožavanje u obrazovne i nekomercijalne svrhe je
dozvoljeno uz suglasnost izdavača.